

Rolnummer 281
Arrest nr. 34/92 van 7 mei 1992

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 " relatif aux aides et aux interventions de la Région wallonne pour la recherche et les technologies " (betreffende de bijstand en de tussenkomsten van het Waalse Gewest voor het onderzoek en de technologien), ingesteld door de Ministerraad.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters I. Pétry en J. Delva, en de rechters D. André, L. De Grève, L.P. Suetens, M. Melchior en H. Boel, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter I. Pétry,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*

*

I. *Onderwerp van de vordering*

Bij verzoekschrift van 16 april 1991, aan het Hof gericht bij ter post aangetekende brief met dezelfde datum en ter griffie ontvangen op 17 april 1991, vraagt de Ministerraad, in de persoon van de Eerste Minister, met ambtswoning te Brussel, Wetstraat 16, de vernietiging van artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 "relatif aux aides et aux interventions de la Région wallonne pour la recherche et les technologies" (betreffende de bijstand en de tussenkomsten van het Waalse Gewest voor het onderzoek en de technologieën) bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 17 oktober 1990.

II. *Rechtspleging*

Bij beschikking van 17 april 1991 heeft de voorzitter in functie, conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, de leden van de zetel aangewezen.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Conform artikel 76 van de voormelde wet is van het beroep kennisgegeven bij ter post aangetekende brieven van 29 april 1991, die op 2 mei 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 3 mei 1991 bekendgemaakt.

De Waalse Gewestexecutieve, waarvan de kantoren gevestigd zijn te 5000 Namen, rue de Fer 42, heeft bij ter post

aangetekende brief van 14 juni 1991 een memorie ingediend.

Overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet is een afschrift van die memorie overgezonden bij ter post aangetekende brief van 20 juni 1991, die op 21 juni 1991 aan de geadresseerde ter hand is gesteld.

De Ministerraad heeft een memorie van antwoord ingediend bij ter post aangetekende brief van 19 juli 1991.

Bij beschikkingen van 17 september 1991 en 6 maart 1992, heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 17 april 1992 en 17 oktober 1992.

Bij beschikking van 3 maart 1992 is rechter L. De Grève als lid van de zetel aangewezen ter vervanging van rechter K. Blanckaert, verhinderd.

Bij beschikking van 3 maart 1992 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 26 maart 1992.

Van die beschikking is aan de partijen kennisgegeven, en zij en hun advocaten zijn van de datum van de terechtzitting op de hoogte gebracht bij ter post aangetekende brieven van 4 maart 1992, die op 5 en 6 maart 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 26 maart 1992 :

- zijn verschenen :

. Mr. M. Verdussen, advocaat bij de balie te Brussel, loco Mr. P. Lambert en Mr. J.M. Van der Mersch, voor de Ministerraad;

. Mr. F.J. Masquelin, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Waalse Gewestexecutieve;

- hebben de rechters M. Melchior en L. De Grève verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van het aangevochten artikel*

Het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 betreffende de bijstand en de tussenkomsten van het Waalse Gewest voor het onderzoek en de technologieën omvat elf artikelen.

Volgens de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet heeft de wetgever tot doel " alle vormen van bijstand in het Waalse Gewest ten voordele van het onderzoek in één enkel decreet samen te brengen ".

Artikel 1 geeft verschillende definities voor de toepassing van het decreet. Artikel 2 bepaalt dat " de

Executieve deelneemt aan de steun van ontwerpen voor onderzoek en ontwikkeling van de technologieën, hetzij bij wijze van toelagen, hetzij bij wijze van invorderbare voorschotten ". De subsidies en de invorderbare voorschotten zijn respectievelijk in artikel 3 en artikel 4 behandeld. De artikelen 5 en 6 hebben betrekking op de financiering. De artikelen 7 tot 9 stellen een Oriëntatiecomité in voor de promotie van het onderzoek en de technologieën in het Waalse Gewest. Artikel 10 bevat een overgangsmaatregel.

Enkel artikel 11 wordt aangevochten. Het gaat om een opheffingsbepaling die als volgt is geformuleerd :

" Onderhavig decreet vervangt de bepalingen bedoeld in artikel 25 van de wet van 30 december 1970 voor de economische expansie, in de besluitwet van 27 december 1944 betreffende de hulp door subsidies toegekend aan de industrie voor de aanmoediging van het wetenschappelijk onderzoek in nijverheid en landbouw (I.W.O.N.L.) en in het koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de uitvoering van acties en programma's voor technologische vernieuwing (krediet KB/AR). "

De partijen zijn het erover eens dat in die bepaling moet worden gelezen " artikel 25 van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie " in de plaats van " artikel 25 van de wet van 30 december 1970 voor de economische expansie " en " koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de uitvoering van acties en programma's voor technologische vernieuwing " in de plaats van " koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de financiering van acties en programma's voor technologische vernieuwing (krediet KB/AR) ".

Volgens de Ministerraad dient aan de besluitwet van 27 december 1944 ook het juiste opschrift te worden gegeven, met name " besluitwet van 27 december 1944 houdende

oprichting van een Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw " (I.W.O.N.L.).

Volgens de Waalse Gewestexecutieve daarentegen, zijn de woorden die volgen na " besluitwet van 27 december 1944 " geen verkeerde weergave van het opschrift van die besluitwet, maar de uiting van de wil van de Waalse gewestwetgever.

De draagwijdte van de woorden na " 27 december 1944 " in het aangevochten artikel, moet samen met de grond van de zaak worden onderzocht.

IV. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad voert drie middelen aan.

Eerste middel

A.2.1. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van artikel 107quater van de Grondwet, alsmede van artikel 6bis en artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988. De verzoekende partij verwijt de aangevochten bepaling dat zij de bevoegdheid van de nationale overheid inzake het wetenschappelijk onderzoek dat betrekking heeft op de nationale aangelegenheden schendt en diezelfde overheid verhindert de bevoegdheden uit te oefenen die zijn bedoeld in de artikelen 6bis, paragrafen 3 en 4, en 92bis van de voormelde bijzondere wet.

De Ministerraad voert aan dat de Waalse gewestwetgever normen heeft opgeheven - ten deze artikel 25 van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie en het koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de uitvoering van acties en programma's voor technologische vernieuwing - die in het Waalse Gewest van toepassing dienen te blijven in de aangelegenheden die niet tot de bevoegdheid van de gewestwetgever behoren. Hij doet gelden dat de situatie die door die opheffing is ontstaan, niet fundamenteel verschilt van de situatie die het Hof heeft

beslecht in arrest nr. 55 van 26 mei 1988. Met dat arrest heeft het Hof een opheffingsbepaling van het decreet van het Vlaamse Gewest van 2 juli 1981 vernietigd op grond dat die bepaling, door artikel 3, paragraaf 2, van de wet van 26 maart 1971 op te heffen, tot gevolg had dat de Koning niet meer bevoegd was om in een nationale aangelegenheid normen uit te vaardigen.

A.2.2. Volgens de Waalse Gewestexecutieve lijkt het middel niet te kunnen worden weerlegd wat zijn interpretatie betreft van de bevoegdheidsverdeling op het vlak van het wetenschappelijk onderzoek.

Het middel lijkt dus in rechte gegrond. Het moet daarentegen worden weerlegd in zoverre het artikel 11 verkeerd uitlegt in die zin dat dat artikel de daarin beoogde bepalingen gewoonweg zou opheffen, zonder zich zogezegd te beperken tot de aangelegenheden die tot de bevoegdheden van het Gewest behoren. In dat opzicht mist het middel feitelijke grondslag.

De Waalse Gewestexecutieve klaagt vervolgens de incoherentie aan als gevolg van de beperking van het beroep tot artikel 11 en herinnert eraan dat dit artikel in het ontwerp van decreet is opgenomen ingevolge het advies van 14 mei 1990 van de afdeling wetgeving van de Raad van State. Volgens haar kan het bestreden artikel niet worden onderzocht zonder de andere bepalingen van het decreet in aanmerking te nemen, aangezien de geldigheid van de ene bepalingen de geldigheid van de andere beïnvloedt. Het zou in die zin moeten worden uitgelegd dat het de bevoegdheden van het Waalse Gewest niet overschrijdt, net zoals die andere bepalingen. Mocht het Hof van oordeel zijn dat er voor artikel 11 uiteenlopende interpretaties mogelijk zijn, dan zou het, in plaats van dat artikel te vernietigen, zoals de Ministerraad het vraagt, er veeleer een interpretatie aan moeten geven die, om reden van de bevoegdheid van het Waalse Gewest, de enige grondwettelijk onberispelijke is, met name de interpretatie die er een zin aan zou geven die in overeenstemming is met de bevoegdheidsverdelende regels.

A.2.3. In zijn memorie van antwoord zegt de Ministerraad dat het Hof de Waalse Gewestexecutieve in haar vraag naar een conforme interpretatie niet kan volgen. Die conforme interpretatie zou slechts denkbaar zijn op voorwaarde dat voor de bestreden tekst redelijkerwijs verschillende interpretaties mogelijk zijn, dit wil zeggen, wanneer de betekenis ervan niet duidelijk is. Een dergelijke methode dient te worden verworpen wanneer de interpretatie die de tekst in overeenstemming brengt met de grondwettelijke normen, slechts mogelijk is ten koste van een vervorming van die tekst. De gebiedende en ondubbelzinnige formulering van artikel 11 - dat zonder de minste nuancering bepalingen die door de nationale wetgever zijn aangenomen " vervangt " - vraagt om een radicale aanpak, met name de vernietiging, die

als enige de rechtszekerheid kan herstellen.

Tweede middel

A.3.1. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 107quater van de Grondwet, 6, paragraaf 1, VI, eerste lid, 4°, 6bis, 9 en 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988. De verzoekende partij verwijt artikel 11 het Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (I.W.O.N.L.) af te schaffen.

De Ministerraad betoogt dat de bij artikel 9 van de bijzondere wet voorgeschreven bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten om openbare instellingen op te richten, in het verlengde van hun materiele bevoegdheden ligt. Daaruit volgt dat de Waalse gewestwetgever niet bevoegd is om een openbare instelling af te schaffen waarvan sommige activiteiten tot de bevoegdheidssfeer van de nationale wetgever blijven behoren en derhalve voor alle Gewesten van het Koninkrijk, met inbegrip van het Waalse Gewest, gelden. Bovendien kent artikel 6bis, paragraaf 3, van de bijzondere wet aan de nationale overheid, binnen bepaalde grenzen, de bevoegdheid toe om voor het wetenschappelijk onderzoek initiatieven te nemen in de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten behoren. Ook op dat vlak behoudt het I.W.O.N.L. een belangrijke rol.

A.3.2. De Waalse Gewestexecutieve voert aan dat het bestreden artikel 11 het I.W.O.N.L. niet afschaft. In dat opzicht doet zij opmerken dat het artikel niet " de besluitwet van 27 december 1944 houdende oprichting van een Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (I.W.O.N.L.) " - het opschrift van de besluitwet - vervangt maar wel " de bepalingen beoogd door de besluitwet van 27 december 1944 betreffende de hulp door subsidies toegekend aan de industrie " door het I.W.O.N.L.. Het verschil in terminologie wijst erop dat de bij artikel 11 voorgeschreven opheffing enkel de bepalingen betreffende de hulp aan de industrie door het I.W.O.N.L. beoogt en niet de opheffing van het I.W.O.N.L. zelf of van het geheel van de besluitwet van 27 december 1944.

A.3.3. In zijn memorie van antwoord verklaart de Ministerraad het niet eens te zijn met de argumenten van de Waalse Gewestexecutieve omdat artikel 11 " de bepalingen (opheft) die zijn beoogd (...) door de besluitwet van 27 december 1944 betreffende de hulp door subsidies toegekend aan de industrie voor de aanmoediging van het wetenschappelijk onderzoek in nijverheid en landbouw (I.W.O.N.L.) ". De Ministerraad ziet niet op welke grond de Waalse Gewestexecutieve beweert dat die zin in werkelijkheid

enkel de bepalingen betreffende de hulp beoogt en niet de afschaffing van het I.W.O.N.L. zelf of van de volledige besluitwet van 27 december 1944. In ieder geval is het niet de taak van het Hof aan de onderscheiden wetgevers herwerkte versies van ter toetsing voorgelegde teksten te geven.

Derde middel

A.4.1. Het derde middel is subsidiair aangevoerd. Het is afgeleid uit de schending van de artikelen 107quater van de Grondwet, 2 en 19, paragraaf 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd door de wet van 8 augustus 1988. De Ministerraad heeft kritiek op het feit dat het aangevochten artikel 11 de opheffing niet beperkt tot het Waalse Gewest. Bijgevolg vraagt de Ministerraad aan het Hof voor recht te zeggen dat artikel 11 de bevoegdheidsverdelende regels schendt in zover de opheffing van de erin beoogde bepalingen verder reikt dan het grondgebied van het Waalse Gewest.

A.4.2. Volgens de Waalse Gewestexecutieve stemt het derde middel in beginsel overeen met de stelling van het Waalse Gewest aangezien daarin is gevraagd de techniek van de zogenoemde conforme of in overeenstemming brengende interpretatie in werking te stellen. De Waalse Gewestexecutieve zegt dat zij het niet eens kan zijn met de formulering van dat middel, die volgens haar tegenstrijdig is. De Ministerraad vraagt immers aan het Hof voor recht te zeggen dat artikel 11 de bevoegdheidsverdelende regels schendt in zover de opheffing verder reikt dan het Waalse Gewest, wat hoegenaamd geen interpretatie in overeenstemming met de Grondwet is.

A.4.3. In zijn memorie van antwoord herinnert de Ministerraad aan het feit dat het middel het geval beoogt waarin het Hof van mening is ofwel dat het Waalse Gewest de via artikel 11 aangeduide bepalingen kon opheffen, ofwel dat het Waalse Gewest ze slechts kon opheffen in zover die opheffing enkel geldt voor de gewestelijke aangelegenheden. Volgens de Ministerraad zou een dergelijke beslissing niet voldoende zijn want zij zou enkel betrekking hebben op de bevoegdheid *ratione materiae*. In dat geval zou het Hof ook een vernietiging *ratione loci* moeten uitspreken. Naar het oordeel van de Ministerraad is de overwogen techniek slechts een variante van de conforme of in overeenstemming brengende interpretatie : het gaat in feite om de twee zijden van dezelfde medaille.

- B -

Over het geheel van de middelen

B.1. Artikel 6bis, paragrafen 1 en 2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, ingevoerd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988, verdeelt de bevoegdheid om het wetenschappelijk onderzoek te regelen tussen de onderscheiden wetgevers volgens het zogenoemde stelsel van de parallele uitoefening van de exclusieve bevoegdheden : iedere wetgever - de nationale, de gemeenschaps-, de gewestwetgever - is bevoegd om het wetenschappelijk onderzoek te regelen met betrekking tot de aangelegenheden die tot zijn bevoegdheid behoren. Op de aldus tot stand gebrachte bevoegdheidsverdeling is er evenwel een uitzondering : artikel 6bis, paragraaf 3, van de voormelde bijzondere wet staat de nationale overheid toe in twee gevallen en mits inachtneming van de voorgeschreven procedure, initiatieven te nemen, structuren op te zetten en in financiele middelen te voorzien voor het wetenschappelijk onderzoek in de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen of de Gewesten behoren.

B.2.1. De Ministerraad verwijt artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 dat het drie normen opheft die de nationale overheid in staat stellen haar bevoegdheden op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek uit te oefenen. Op die manier zou de Waalse gewestwetgever zowel zijn materiële bevoegdheid - die wordt beperkt tot het wetenschappelijk onderzoek dat betrekking heeft op de gewestelijke aangelegenheden - als zijn territoriale bevoegdheid - die niet verder kan reiken dan het grondgebied van het Waalse Gewest - hebben overschreden.

Zich baserend op de formulering van het bestreden artikel betwist de Waalse Gewestexecutieve dat het betrokken artikel de besluitwet van 27 december 1944 houdende oprichting van een Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw in haar geheel of in zover zij betrekking heeft op het I.W.O.N.L., zou hebben opgeheven.

B.2.2. Artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 bepaalt dat artikel 25 van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie alsmede het koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de uitvoering van acties en programma's voor technologische vernieuwing worden opgeheven. Het heft ook de volledige besluitwet op van 27 december 1944 houdende oprichting van een Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw. Het woord " betreffende " na " 27 december 1944 " geeft duidelijk aan dat het betrekking heeft op de " besluitwet " en niet op de bepalingen betreffende de hulp. De gewestwetgever is niet bevoegd om zomaar enkele bepalingen van de voormelde besluitwet op te heffen.

B.3. Het Hof stelt vast dat artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990, zomaar opheft :

- het artikel 25 van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie;
- de besluitwet van 27 december 1944 houdende oprichting van een Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw;
- het koninklijk besluit van 2 februari 1982 betreffende de uitvoering van acties en programma's voor technologische vernieuwing.

Aldus ontzegt artikel 11 aan de nationale overheid normen op grond waarvan zij in heel het Koninkrijk, met inbegrip van het Waalse Gewest, haar bevoegdheden op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek kan uitoefenen.

B.4. Het Hof stelt vast dat de door de Waalse Gewestexecutieve gevraagde conforme interpretatie de dubbelzinnigheid van de draagwijdte van de opheffing van de besluitwet van 27 december 1944 niet kan wegnemen. De artikelen 1 tot 10 van het decreet daarentegen dienen in die zin te worden

begrepen dat zij het wetenschappelijk onderzoek regelen dat betrekking heeft op de gewestelijke aangelegenheden, voor het grondgebied van het Waalse Gewest. Binnen dezelfde grenzen heffen zij impliciet maar zeker de wetsbepalingen op die ermee strijdig zijn.

De twee in hoofddorde aangevoerde middelen zijn gegrond.

Om die redenen,

Het Hof

vernietigt artikel 11 van het decreet van het Waalse Gewest van 5 juli 1990 " relatif aux aides et aux interventions de la Région wallonne pour la recherche et les technologies " (betreffende de bijstand en de tussenkomsten van het Waalse Gewest voor het onderzoek en de technologieën).

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 7 mei 1992 door voormelde zetel waarin rechter M. Melchior, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen is door rechter P. Martens, conform de beschikking van heden van voorzitter in functie I. Pétry.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

I. Pétry